

SOPRONI ARCOK

Turbuly Éva

Úton Budapest és Sopron között¹
Beszélgetés a 70 éves Winkler Barnabás
építésszel

Winkler Oszkár építés² és négy fia Sopron közismert személyiségei. Sokat tettek le az asztalra, sokat köszönhet nekik a város. Gáborral hosszú évek óta ismertük egymást, gyakran kutatott a levéltárban, küldött oda szakdolgozó tanítványokat. Sokszor egyeztettünk a Szemle ügyeiben, 2011-ben interjút készítettem vele.³ Andrással⁴ a Machatsek Alapítvány kuratóriumi ülésein találkozunk rendszeresen, vele is hosszan beszélgettünk a családi gyökerekről, szakmai, egyetemi pályafutásáról. A harmadik fiú, Barnabás ugyancsak építész. Édesapja és testvére mellett saját jogán tette le a névjegyét, számtalan szakmai elismerés, köztük az Ybl-díj tulajdonosa. Középületek, nagy léptékű üzletközpontok, gyárak tervezője, egy jelentős vállalkozás, a HAP Tervezőiroda alapítója és 25 éven át ügyvezetője, aki elkötelezett az építészettörténeti kutatás, a művészetek többféle ága iránt. Kiállításokat rendezett Budapesten, a tervezőiroda székhelyén és Sopronban, bemutatva neves építészek és számos művész – köztük sok soproni – életművét, munkáit. Gyűjti egykori tanárai, Ágoston Ernő és Mühl Aladár képeit. Utóbbi, a Mühl Aladár gyűjtemény letétként az Evangélikus Egyházközség épületében mindenki számára látogatható. A Zsolnay-gyár korai rózsaszín használati fajansz edényeiből 1200 darabos gyűjteményt hozott létre, ami 2011 decemberétől a Zsolnay Kulturális Negyed állandó kiállításán látható. 70 évesen is folyamatosan mozgásban van. Bár munkája a fővároshoz köti, 55 évnyi távollét után is erősen kötődik Sopronhoz. Mollay Károlyhoz hasonlóan annak a soproniságnak a jó példája, ahol a városhoz tartozás nem cifra szó, hanem vállalás, elkötelezettség, tettekre váltott patriotizmus.

Ebben a családban a nagyon is kézzelfogható szakma, az építészet, a faipari tanulmányok, az egyetemi oktatás mellett mindig ott volt és van a művészetek iránti érzékenység, szeretet, egy-egy művészeti ág gyakorlása is. Édesapjuknál az akvarellek, Gábornál a rajz, a zeneszeretet, Andrásnál a versek, Istvánnál⁵ és Barnabásnál a

¹ Az interjú alapja egy 2015. február 26-án felvett beszélgetés, még Winkler Gábor halála előtt. Ezt kiegészíti egy másik beszélgetés 2016. július 29-én, a Budapest–Sopron vonatúton, amikor a város emblematikus alakjának, Giczy János festőnek a temetésére igyekeztünk. Winkler Barnabás 2016. augusztus 20. alkalmából a Magyar Érdemrend lovagkeresztje kitüntetésben részesült.

² Winkler Oszkár (Sopron, 1907. január 19. – Sopron, 1984. december 19.) Ybl-díjas építészmérnök, egyetemi tanár

³ *Turbuly Éva*: Érték és lépték. Születésnap-i beszélgetés Winkler Gábor építésszel gyökerekről, munkáról, életről. Soproni Szemle 65 (2011), 97–116.

⁴ Winkler András Széchenyi-díjas faipari mérnök, egyetemi tanár, a NYME egykori rektora.

⁵ Winkler István faipari mérnök, a legfiatalabb Winkler fiú.

gyűjtés. Követték azt a soproni polgári hagyományt, hogy jó szakma kell, mérnöki diploma, emellé társul a humán tudományok és a művészetek iránti fogékonyság, ami az életük fontos része.

Abszolút így van. A zene nálam is meghatározó. Több mint tizenkét évig csellóztam, a város zenekarában Horváth Jóska bácsi vezetése alatt játszhattam. Az érettségi előtt még zenei pályára készültem. A feleségem, a gyerekeim zenészek.

1. kép. Winkler Barnabás

Kezdjük az elején! A háború után született, 1946-ban. Hogyan élte meg ezt a családot, ezt a várost, az eszmélés időszakát, ami bizony az 50-es évekre esett?

Talán meg sem születek, ha lánytestvérünk, Zsuzsika nem hal meg néhány napon 1945-ben az utolsó soproni bombázás alatt, az akkori egészségügyi lehetőségek, a gyógyszerek és a tiszta víz hiánya miatt. Apánk mély depresszióba esett, és én a tragédiát követően nagyon hamar megérkeztem. Harmadik gyereknek lenni, akinek még egy öccse is van, az életre nevelés szempontjából a legjobb dolog. Nem első, nem csoda. Nem féltik annyira, kevesebbet foglalkoznak vele. Nem is a legkisebb, akit mindenki dédelget. Ezt a köztes helyzetet már gyerekkoromban is pozitívan éltem meg, nagyszerű családban, nagyszerű testvérekkel. Egy dolgot feltétlenül el kell mondani. Sok szó esett az édesapámról, aki a magyar modernista építőművészet kiemelkedő egyénisége, akinek az elismertetéséért azért volt mit tennem. Ma is úgy él az ország, hogy Budapest körül van egy határ, ahol legtöbbször a szakkönyvek is megállnak. Első generációs volt, ami még inkább emeli a teljesítményének az értékét. Az ő jó szeme és ízlése, az olasz és a német modern építészet jó ízlésű és léptékű integrálása Sopronba az ő nagy érdeme. De fontos megemlíteni, hogy kellett mindehhez egy olyan csodálatos asszony, mint az édesanyánk, Lovas Anna! Róla ritkán esik szó. Édesapja korai halálát követően édesanyja négy gyermeket nevelt egyedül. Ő erős akarattal, nőként mégis gyógyszerész diplomát szerzett a 30-as években.

Nélküle ez az öt férfi nincs ott, ahol. Ezt gyermekkoromban is tudtam. Hogy nagyon fontos a papa, de a legfontosabb az anyánk. Akkor lettem felnőtt, amikor őt elvesztettük.

Gábor is említette, milyen kiváló asszony volt az édesanyjuk.

Ezt tudni kell. Nagyon szép gyermekkorunk volt sok lehetőséggel, szabadsággal, egy nagy családban. Benne voltak a nyári bajai nyaralások, ahol mezítlábasan egy gatyában lehetett szaladgálni a Sugovica partján. Nagyszerű iskolákba jártam. Az evangélikus általános iskolába, ami akkor már nem volt evangélikus, ahogy a líceum sem. De szinte ugyanazok maradtak a tanárok. Nem volt kereszt a falon, de olyan szellemben neveltek minket, Tóth Csipszi bácsi,⁶ Pröhle Jenő, Hammerl Lajos, Major László és Sámuel meg a többiek. Most látom csak, amikor az unokák is iskolába járnak, milyen egyedülállóan kiváló képzést kaptunk. A szülőknek nem kellett utánunk szaladgálniuk. Az apám bejött az év végén a gimnáziumba, és nem tudta, melyik osztályba járok. Tudtuk a dolgunkat. Mert ha a nagyok kitűnők, akkor mi sem lehetünk rosszabbak. Sopron sokféle lehetőséget biztosított. Lehetett vívni, komolyan zenét tanulni, zenekarban csellózni. Rajziskolába Mende Guszti bácsihoz jártam, meg a feleségéhez. Nagyon szerettem Angyal nénit.⁷ Később, Guszti bácsi halála után ő lett Tóth Menyhért felesége. Guszti bácsi testvérét, Mühl Aladárt is gyermekkoromtól ismertem. Éltre szóló barátságban voltunk Horváth Mariettával. Élmény volt a zenekarban együtt játszani Lomosich Pali bácsival. Ebben a légkörben felnőni – ezt ma senki nem tudja elképzelni, mit is jelentett. Nem véletlen, hogy ennyire soproni vagyok, hogy minden oda köt. Nagyszerűen éreztem magam, az utolsó pillanatig otthon. Öt évig hetente feljártam csellózni Botvay Károlyhoz,⁸ akinek ugyancsak soproni egyetemi tanár volt az édesapja. Csellistának készültem, de elsősorban zenetudósnak, melléktanszakként akartam felvenni a csellót. És akkor kiderült, hogy abban az évben nem indul el ez a szak. Így lettem építész. Elterjedt rólam, hogy amikor megkérdeztek a felvételi végén az elbeszélgetésen, mióta készülök építésznek (volt olyan is ott, aki tudta, honnan jövök) – akkor azt mondtam, hogy én nem építésznek, hanem zenetudósnak készültem, csak nem indult ez a szak. Mindenki döbbsen nézett rám! Később jöttem rá, az apám mellett minden ennek a pályának az előkészülete volt. Mert nagyon szerettem vele lenni, építkezésekre járni, amikor csak mód nyílt rá, elkísértem Budapestre a megbeszéléseire. Tehát készültem én erre a pályára, csak nem tudatosan. Nagyon örültem, hogy ezt még meg tudtam mondani, meg tudtam köszönni neki később, amikor már komoly, tízéves szakmai gyakorlat állt mögöttem. A zenét szeretve és ahhoz közel állva pedig alkotó emberré válhattam.

Annak idején Gábortól is megkérdeztem: milyen volt Winkler Oszkár fiának lenni?

Óriási ajándék, ami azért sokat ró az emberre. Komoly elvárás volt magammal szemben, hogy megfeleljek azoknak az adottságoknak és körülményeknek, amelyek között felnőtt-

---

⁶ Tóth Ferenc

⁷ Lándori Angéla rajztanár, festőművész

⁸ Kossuth-díjas gordonkaművész

tem. A családban ketten kaptak Ybl-díjat előttem, ez magasra tette a mércét. Saját magamnak volt fontos, hogy én is teljesíttem ezt a penzumot.⁹ Nagyszerű, hogy a magam módján folytatni tudtam, amit ő elkezdett. Büszke vagyok rá, de nem kérkedek vele. Sokan kérdezték, ha létrehozhatok egy díjat,¹⁰ az miért nem lett Winkler Oszkár-díj? Ez elvi kérdés volt, nem lett volna elegáns.

Visszatérek arra a mondatára, hogy a zenét szeretve és ahhoz közel állva lett alkotó ember. Az építészet az a műszaki tudomány, aminek a legtöbb köze van a művészetekhez.

A zene egész életemben velem van. Rajta keresztül ismertem meg a feleségemet, Varga Zsuzsanna csellóművészt, aki a Hangversenyzenekarban játszott. Egyetemi éveim alatt ott lógtam a Zeneakadémián, félig azt is elvégeztem, mert végül mégis indult a zenetörténeti szak és Komlós Kati,¹¹ születésem óta testvéri jóbarátom is oda járt. Minden este ott voltam, azt hitték, én is akadémista vagyok. Bemehettem Szabolcsi Bence előadásaira, gyakran én osztottam a jegyeket a hallgatónak a második emeleten. Nagyszerű időszak volt!

A Műegyetemre igazából nem szerettem járni. Az elkényeztetett, sokat nyújtó soproni időszak megszakadt. Az egyetem, a nagyváros, az emberek egymáshoz való viszonya idegen volt. A Zeneakadémián éreztem otthon magam. Az egyetemről néhány komoly emberre emlékszem, akik szeretettel nyúltak hozzánk. Az egészet illetően nem volt jó a benyomásom. Akkor találtam újra fel magamat, amikor a diploma után (1970) elkezdhettem az Ipartervnél dolgozni. Az egyik legjelentősebb, európai szintű tervezőiroda volt ezekben az évtizedekben. Oda vágytam, és az első perctől kezdve nagyszerűen éreztem ott magam. Komoly feladatokat kaptam, kiváló emberek között lehettem. 20 évig dolgoztam ott. Sok különmunkát vállaltam. Mindig olyan építész voltam – ez is apai örökség –, aki úgy gondolja, végig kell kísérni a tervet. A házgyárnál éppen úgy, mint az este, otthon tervezett családi háznál. Mert a terv sorsa ott, a kivitelezés során dől el. Az a terv válik igazi értéké, amiből épület lesz.

Az Ipartervnél ipari létesítmények, lakótelepek tervezésén és kivitelezésén dolgozott.

Csináltam utóbbit is, egy ifjúmunkás lakótelepet, ami az M1–M7-es kijáratánál épült fel, úgy emlékszem 440 lakással. Nekünk akkor még nem volt lakásunk. Úgy alakult, egy évvel a diploma után én lettem a IV. számú házgyár építészeti felelőse. Komoly – szovjet – technológiai terveket kellett adaptálni, de az igazgatási épület már az én terveim alapján valósult meg. Óriási iskola volt, sokat, örömmel tanultam ott. Elfelejtődtek az egyetemen

⁹ Winkler Barnabás 2009-ben kapott Ybl-díjat.

¹⁰ Molnár Péter (1925–2000) Ybl-díjas építész, emlékére alapították 2004-ben a Molnár Péter-díjat fiatal építészeknek, illetve az építészeti kultúra megjelenítésében kimagaslóan közreműködőknek. A díjat Molnár Péter özvegye és Winkler Barnabás alapította.

¹¹ Komlós Katalin fortepianista, zenetörténész. 16 éves koráig Sopronban élt, a soproni Régi Zenei Napok egyik szervezője.

néha érzett kétségek, jó helyen vagyok-e. Közben megszülettek a gyerekek. Korán nősültem, még a diploma megszerzése előtt. Három gyerekünk van, hozzájuk csatlakozott egy nagyszerű negyedik. Ő a Kálid Artúr néven ismert színész, egyidős a fiunkkal. Örökbe ugyan nem lehetett fogadni, de a családba igen, így a mai napig hozzánk tartozik. Felnőttként felvette a Winkler nevet. A kilenc unokánkból náluk van Winkler Tamás és Rebeka.

Véletlen találkozás volt?

Igen, egy teljesen véletlen találkozás, ami pillanatok alatt úgy alakult, hogy örök kapcsolatba kerültünk, nehéz időszak után. Ő Berkeszen volt, mi oda szaladgáltunk, néha ő jött. Így hozta az élet. Sok vérszerinti testvére van Afrikában, de mi vagyunk a papa-mama. Visszatérve az Ipartervre, nagyon sok mindent tanultam, ott váltam igazán építésszé. Végül, még a rendszerváltás előtt úgy éreztem, nekem ez most elég volt. 1989 végén, amikor éppen minden feladatomat elvégeztem, úgy gondoltam, ott abbahagyom. Otthon maradtam, elkezdtem magántervezőként dolgozni. Sikerült a lakásunkat egy szinttel lejjebb egy kis dolgozószobával bővíteni. Fél évig éltem így, éjjel-nappal dolgoztam, jelentősen többet kerestem, mint korábban. De rádöbentem, közösségben szeretek dolgozni. Akkor alakult az első építész kft, amit az Iparterv hozott létre egy osztrák tervező irodával. A megalakulás előtti utolsó nap kiderült, hogy nincs németül tudó magyar ügyvezető jelölt. A volt főnököm felhívott, menjek be, csináljak úgy, mintha én lennék előkészítve. Nem szerettem egész nap egyedül ülni egy szobában, hiányzott a korábbi intenzív, szerteágazó feladatkör, így izgalommal és várakozással vállaltam el az új kihívást. Ennek több mint 25 éve. Fél év múltán kiszállt az Iparterv a társaságból, az osztrák fél két év múlva tönkrement. Azóta tényleg a saját lábamon állok. Egy egészen másféle élet következett, sok munkával, nagy felelősséggel, de soha nem látott lehetőségekkel is. Nagyon hamar jött a Campona üzletközpont tervezése Budafokon. Az egész környéki városnegyedet én tervezhettem a munkatársaimmal. Szebbnél szebb feladatok. Fel lehetett építeni az irodát, ahol hosszú ideig ötvenen dolgoztunk.¹² Számptalan nagy kereskedelmi létesítményt csináltunk, mi terveztük az első vidéki Tescót, a szombathelyit, majd a Penny Marketnél, a Tesconál, a Lidlnél még további 18-20 áruházat. Tervezhettem iskolát, irodaépületeket, az RTL székházát és számos lakóépületet.

Megérezte, hogy lépni kell, egy másik irányba. Szerencse kellett ehhez és bátorság.

Voltak kötelezettségeim. A gyerekek, a nagy kölcsönrel megépített társasházi lakás jelentette az egzisztenciális oldalt. Másrészt társasházaim épültek, a munkáim haladtak. Úgy éreztem, lesz elég erőm hozzá, megoldom. Veszem a tarisznyát, elmegyek világot látni. Megtanultam valamit, van bennem annyi, hogy nyugodt szívvel elvállalhatom az új feladatot. Az önálló vállalkozás egy egészen más lehetőség, mint az alkalmazotti lét. Az eleje persze keserves volt, de reményt adó.

---

¹² HAP Tervezőiroda Kft.

2. kép. Campona Rendezvényközpont, Campona Szórakoztató- és Bevásárlóközpont és parkolóház, Művelődési-ház, művészeti iskola és tanuszoda, MCC Médiaközpont

Eljutott idáig, 70 éves. Kinevelte az utódokat, a csapatot, amelyik továbbviszi a vállalkozást.

Két fiatal ügyvezetője van az irodának, ez a cég már az övék. Az én kapcsolataim lassan elhalnak, ez természetes. Kevesen pörögnek ennyire ebben a korban. Sokan elmentek már a kortársaim közül, a fiatalabbak sok esetben külföldön dolgoznak. Van az irodának háttere, negyedszázados múltja, komoly referenciái. A törzsszámunk csillagászati. Ezt kell napjaink követelményeinek megfelelően továbbépíteni, a ma szellemében folytatni. Az alapok stabilak. A közelben vagyok, fent az emeleten, de csak véleményt mondok, a döntés egy idő óta az ő kezükben van.

2008 után jött egy komoly gazdasági depresszió, az építőipar most kezd talán magához térni. Megváltoztak a feltételek.

Jött egy komoly hullámvölgy, amit patikák tervezésével hidaltunk át. Annak idején gyógyszerári központokat is terveztem az Ipartervben, megvoltak a kapcsolataink. Mi terveztük és kiviteleztuk fővállalkozásban a Béres patikahálózatot. Két éven át mi hoztuk be az automatikusan csukódó gyógyszerári szekrényeket, az olaszokon és a németeken keresztül. Akkor így tudtunk továbbélni, és közben folyamatosan pályáztunk. Ez már nem

iskola volt, hanem bizonyítás, hogy megtanultam a dolgoknak mind a műszaki, mind az emberi, a kapcsolati vonulatát. Hogy egy terv akkor jó, ha az eredménnyel mindenki elégedett. Vállalható legyen, amit csináltam, és a megrendelő is érezze, az épült meg, amit elképzelt. Fel kell ismerni, mit szeretne az építető, de nekem, az építésznek is vannak elveim, formai, ízlésbeli elképzeléseim. Ez a szemlélet segített hozzá például, hogy megkaptuk egy 24 tantermes iskola, hat csoportszobás óvoda, zeneiskola, hangversenyterem és sportszarnok tervezési megbízását. A polgármester volt a megbízó és elhitte, hogy az eltérő véleményünket folyamatos megbeszéléssel közös nevezőre tudjuk hozni. Utólag derült ki, azért mi kaptuk meg a megbízást, mert egyenlő partnerként kezeltük a megrendelőt. Minden feladatunknál mögöttem állt az iroda, ami biztonságot jelentett.

Mi döntötte el, hogy nem megy vissza Sopronba? Örök soproni, ma is ezer szállal kötődik oda.

Nagyon furcsa erre a válasz. Már beszélgettem Sopronban a műemlékesekkel, hiszen óriási vonzalmam volt gyerekkorom óta a műemlékek iránt. De jött egy fiatal csellista hölgy, akivel szerelemmé vált a barátságunk, és elhatároztuk, hogy összeházasodunk, gyerekeket szeretnénk. Őt, zeneakadémista létére akkor vették fel a Hangversenyzenekarba, ami óriási dolog volt. Sopronban úgy látszott, nincs hasonló lehetősége. Kettőnk közül az első évben ő volt a pénzkereső. Azt mondtuk, itt maradunk, itt is lehet soproniként élni! Budapesten nem voltak műemlékes kapcsolataim és annyira nem is vonzott az itteni munka. Úgy éreztem, ha már itt maradtam, az Iparterv az a műhely, ahol dolgozni szeretnék, mert azt tartottam akkor a legjobb tanulóhelynek. Majdnem elmentem egyszer onnan, de elindultak a keletnémet munkák, fontos lett a német nyelvtudásom, ami új, érdekes feladatokat ígért. Két keletnémet sörgyárat, egy nyomdaüzemet, raktárbázist, szóval egy sor kinti munkát csinálhattam végig.

Az egyetemi oktatás nem jutott eszébe? Két testvére futott be kiemelkedő egyetemi karriert.

Három évig oktattam az Ybl Miklós Főiskolán a 70-es évek végén. Nagyon szerettem tanítani, de be kellett látnom, idővel nem győzöm. Esti tagozaton tanítottam, nagy gyakorlati tudású embereket, olykor kétszer annyi idősek voltak, mint én. A gyerekeket vinni kellett óvodába, bölcsődébe. A feleségem ezekben az években a Liszt Ferenc Kamarazenekarban is játszott. Éves átlagban a napok felét távol töltötte. Itt egy hét, ott 10 nap vidék, külföldi turné, esténként próba, hangverseny. A munkahelyemen blokkolni kellett, a tanórák mellett időbe került eljutnom a Thököly útra. Emiatt sajnós feladtam. Már megvolt az iroda, amikor komolyan hívtak a Műegyetemre. Nekik azt mondtam, olyan nagy fába vágtam a fejszemet, most nem mehetek. Az iroda mellett az elképzelt kiállítótermemre készültem, azt tűztem ki elérendő célként. A tárlatok rendezése részben pótolta a tanítást, ez a munka szerintem a tanítás egy másik színtere. Címzetes egyetemi tanár vagyok a Műszaki Egyetemen, tíz éve vizsgabizottsági elnök. A mai napig hívnak előadásokra, jövő héten Győrben adok elő. 2012-ben kaptam a Kotsis Iván-érmet, ami a Magyar Építőművészek Szövetsége Fair Play díja. Olyan elismerés, ami az alkotással párhuzamos oktatásért adható.

Tudtommal a Széchenyi Irodalmi és Művészeti Akadémia tagja.

2010 óta. Az első építész tagok egyike voltam, miután megalakult az Építőművészeti Osztály, aminek most az elnöke lehetek. Az Ybl-díj Bizottság tegnap¹³ döntött az ez évi kitüntetettek személyéről. Nagyon nehéz 49 jelölből három díjazottat kiválasztani. Az elmúlt évben teljesen meg akarták szüntetni a díjat. Azt mondtam amilyen hangosan csak tudtam, ezt nem tehetik meg. 1953-ban adták ki először, ez az építészek legnagyobb elismerése. Egyszer, 1957-ben nem osztották ki.

Elmondható, egy nagyon szép szakmai karrier épült fel, tervezői és vállalkozói sikerekkel, stallumokkal, díjakkal díszítve. Olyan épületekkel, mint a Campona bevásárlóközpont és rendezvényközpont, a Stefánia Park irodaház Zuglóban, a szigetszentmiklósi 24 tantermes iskola, hangversenyterem és sportközpont, vagy a nekem nagyon tetsző, a Budapestre vonatozva újra és újra látott Infópark D épület a lágymányosi Duna-parton, ami a terület egyik meghatározó eleme.

Nézzé, soha nem voltam elégedetlen. Mindig sokat dolgoztam, és fontosnak éreztem a munkámat. Nem képzeltem magamról többet, mint ami vagyok, tudom a helyem. Előfordul, hogy úgy érzem, nem igazságos, ami körülvesz. Tudomásul kell venni. Sem panaszkodni nem szoktam, sem lázálmodok kergetni. Egy kivétel volt talán: a rózsaszín gyűjteményt mindenképpen Pécsre akartam vinni. Úgy éreztem, ott a helye. A gyűjtés első évei után már tudtam, nem gyufacímket gyűjtök, hanem jelentős nemzeti értéket, amit meg kell őrizni és minél több ember számára bemutatni. Ugyanezt éreztem Mühl Aladár képeinél is. Sok képet vásároltam és többet cseréltem is özvegyével, Lonci nénivel azért, hogy minél átfogóbban tudjam bemutatni festői értékeit.

Lezárva a szakmai részt, térjünk át a gyűjtésre, a kiállításokra.

Aki a mi családunkban nőtt föl, annak adottság volt a művészetekkel való kapcsolat, magunkkal hozott igény. Az adottságok ehhez Sopronban ideálisak voltak. Rajziskola, zeneiskola, zenekar; Mühl Aladár, Ágoston Ernő, Soproni Horváth József, Gáspárdy Sándor, Mende Gusztáv, Hertay Mária. Giczzy János és Sulyok Gabriella, akiket rendszeresen meglátogathatok soproni műtermükben.¹⁴ Az írók, a muzsikuskok, és az otthoni képek. Így nőttünk fel. Művészet nélkül nincs világ, ez számomra nem is kérdés.

A gyűjtés, az véletlenül kezdődött. A keresztanyáméknak nem volt gyerekük, én voltam a „fiuk”, így az örökös és a végrendelet végrehajtója. Maradt a konyhájukban egy rózsaszín boroskancsó, amiben mindig állott víz volt, mert ugye csapból nem lehet vizet inni. Évekkel később derült ki, hogy ez egy Zsolnay kerámia. Így kezdődött a rózsaszínek gyűjtése, ami komoly szenvedéllyé nőtte ki magát. De tudatosan gyűjtöttem, hisz ekkora anyagot nem lehet csak úgy hobbiból összeszedni. Utánanéztam a formakönyvekben, katalógusokban, amikhez hozzá tudtam jutni. Jártam levéltárban, a pécsi múzeumban, a család élő

¹³ 2015. február 25.

¹⁴ Giczzy János (Alszipor, 1933.december 28. – Sopron, 2016. július 17.) festőművész, Sopron város díszpolgára.

tagjainál. A magyarországi ipartörténet és a dizájn kialakulásának egy nagyon fontos korszaka ölt testet bennük. A szomszédos országokban a hasonló tárgyakat mire megbecsültté váltak volna, már nagyrészt kidobták. Nálunk a szegénység és az emlékek sok családban megtartották ezeket a hasznos, egyszerű darabokat, ezért az utolsó pillanatban, ami több mint negyven évet jelent, még össze tudtam gyűjteni őket – megmenekültek. Nemcsak az edények, hanem maga a korszak is. Úgymond róluk írtam a DLA¹⁵ disszertációm, mert az építészeti mestermunkám mellett egy disszertációt is be kellett nyújtani. Nálam ez a rózsaszín gyűjteményről készült, általam kiadott könyv volt. Ennek is jelentősége van, egy építésznek tudnia kell írni, elolvasható és megérthető cikkeket.

3. kép. Az Infopark „D” épülete,

Ez családi vonás. Gábor is mesélt arról, hogy kezdetben az édesapjuk javította az első írásait, hogy érhető legyen, amit leír és jól olvasható.

Ezt is tanulni kell. Az elején a barátaim, az olvasószerkesztőm segítettek.

Mikor kezdett gyűjteni?

A rózsaszíneket több mint 40 éve. „Ali bácsi” képeit is régóta gyűjtögettem, ennek kezdetben nem volt határozott célja, csak szerettem köztük lenni. Melléjük rengeteg könyvem van még, a fontos könyveim a közelemben kell, hogy legyenek.

Sok minden csapódik hozzám. Nagyszerű barátságokat mondhatok magaménak, amelyek részben a Molnár Péter-díj kapcsán szereztem. Vigh Tamását¹⁶ például. Az ő barát-

---

¹⁵ A PhD megfelelője a művészeti képzésben.

¹⁶ Vigh Tamás szobrász (1926–2010) Kossuth-díjas szobrászművész.

sága a haláláig, sőt, azóta is tartó ajándék számomra. Körülötte lehettem, beszélgettem vele, én jegyzem néhány késői szobrának a talapzatát, például a budapesti Deák téren Sztehló Gábor szobrát. Ez a mai napig kitüntetés a számomra. A halála előtt ránk bízott feladatokat kell még teljesítenünk! A gyulai Múlt és jövő szobor már az általa elképzelt helyen állhat évek óta, a Kürtösök hamarosan a Művészetek Palotája lépcsőjére fog kerülni. Ezek a barátságok, Mühl Aladárral, Vigh Tamással, Supka Magdolnával, Giczzy Jánossal életem mesterképző élményei, ajándék, hogy ilyen emberektől is tanulhattam.

Akkor a rózsaszínek és a soproni festők művei mellé társul a modern, kortárs művészet is.

Ezek inkább emberi kapcsolatok, nem gyűjtemény. Itt a szobámban van néhány számomra nagy értékű alkotás, de az igazi nagy gyűjtés a 20. századi építészeti életművek összegyűjtése és a hozzájuk kapcsolódó kiállítások.

Hogy született meg a gondolat, hogy HAP Galéria is lesz? 2003 és 2014 között 110 kiállítást rendezett. Ezekben rengeteg munka volt!

Rájöttem, hogy a fiatal építészek, hiába nagyszerűek, nem ismerik az elődeinket. Fiatal kollégáknak meséltem, hogy az Apám mindig azt mondta, az alaprajznak ugyanúgy átgondoltan rendben kell lennie, mint az épületek homlokzatainak. Ha kusza az alaprajz, baj van, az épületben járó, élő, dolgozó érzi a rendetlenséget, akkor is, ha nem tudja azt megfogalmazni. Erről meséltem a fiúknak, miközben a hátam mögött hallom a kérdést: Miért, ki volt az apja? És nem csak őt nem ismerik, szinte valamennyi jeles elődünk ismeretlen számukra!

Kérdezte, mi az, amit nem sikerült az életem során megoldanom. Például nem értem el, hogy a kiállításainkra főleg az egyetemisták járjanak. A barátaim, akik tanítanak, szerveztek látogatásokat, hoztak évfolyamokat, voltak kihelyezett órák a galériában. De hogy maguktól is jönnek, ezt most érzem a FUGÁ-ban, ahol örömömre sok fiatal megfordul. Ez egy nagyszerű dolog. A HAP Galéria kiállításaira kevés fiatal jött el, azzal együtt, hogy a megnyitókön általában több százan voltak. Minden kiállítást közel ezren láttak, de főleg az idősebbek. A katalógus füzetek a kiállításokról és az utolsó összefoglaló kiállításra elkészült katalógus-könyv¹⁷ azért készült el, mert fontosnak tartottam, hogy összefoglaljam, miről is szólt ez a tizenegy év. A kiadványokból néhány bekerül könyvtárakba, így talán folyamatosan szó esik róluk. Nem tudtam a tárlatokkal a bemutatott építészek, művészek halhatatlanságát kőbe vésni, de van már bizonyos rálátásom, hogy kik voltak az igazán fontosak. Róluk beszélünk, írtunk a művészetükről, újra felelevenítettük fontosságukat. Így mások és máshol is beszélnek róluk, örömmel látom, hogy a kiállítások kapcsán hivatkoznak rájuk. A soproniak bemutatását Budapesten nem tudtam kikerülni, ez nyilvánvaló. Ennél nagyobb és értelmesebb gyűjtést nem lehet elképzelni. A cél mindig a megmentés volt, a fennmaradás, a beszéljünk róla, írjunk róla legalább két mondatot. Ezért tartom nagyon fontosnak a Magyar Építészeti Múzeum végleges elhelyezésének az ügyét is. Nagyszerű anyagok vannak ott összegyűjtve, többek között az apánké is.

¹⁷ 11 év, 110 kiállítás – 2003–2014. Bp., HAP Galéria, 2014.

Az építészek mellett számos soproni alkotót is bemutatott a kiállításain. Winkler Oszkár és Füredi Oszkár mellett Szakál Ernőt, a szobrász-restaurátort, Diebold Károlyt, a fotóst, Mühl Aladárt, Ágoston Ernőt, Giczy Jánost, Soproni Horváth Józsefet, Kutas Lászlót, Hoffmann Henriettet, Richly Zsoltot, Sulyok Gabriellát, Hertay Máriát. Ezeknek a kiállításoknak egy jelentős részét Sopronban is láthattuk a Lábasházban, illetve mostanában a Pro Kultúra Munkácsy termében is rendezett Sulyok Gabriellával¹⁸ közösen kiállítást Wosinszky Kázmérnak és Hertay Máriának. Mindezt úgy, hogy maga volt a tervező, a megvalósító, a szállító és a berendező. Mühl Aladár képei az evangélikusoknál láthatók állandó kiállításként.

Utóbbinak a gondolata akkor fogalmazódott meg, amikor 2002-ben a 100 éves évfordulóra készültünk Sulyok Gabriellával. Kiállítást rendeztünk a Festőteremben és emléktábla került a házra – ezt már korábban megígértem a feleségének és a lányának, Évának. Az emléktábla állítását a Városszépítő Egyesület is támogatta. Tárgyaltam a várossal, végül az evangélikusok adtak otthont a képgyűjteménynek. Sokat segített ebben Gimesi Szabolcs¹⁹ és Gabnai Sándor.²⁰ Azt mondták, amikor az egykori evangélikus elemi újra az egyház birtokába került: *visszakaptuk a házat, mondd meg, mit szeretnél.* Az én gyűjteményem Mühl Aladár képeiből, hagyatékából a város szempontjából nagyon fontos, Sopronban akarom hagyni. Állandó kiállításon kell megmutatni a művészetét, és büszkének kell lennünk rá! A muzsikusz zenetanár és tanító nem járt képzőművészeti főiskolára, teljesen autodidakta módon festett, de nagyszerű mondanivalója volt, amit egyéni módon fogalmazott meg, főleg akvarelleken. Élte az életét és azt festette, amit látott. Ágoston Ernő ugyanezt tette! Ő is nagyszerű művész és nagyszerű tanár volt. A képzőművészet szinte valamennyi műfajában maradandót alkotott. Sajnos nem sok műve maradt fent, mert keveset alkotott, az igazán fontos számára a tanítás, a tehetséges növendékek fejlődése volt. Neki is kellene valahol egy emlékszooba. Addig nem nyugszom, amíg nem létesül Sopronban egy képgaléria a város kimagasló művészei alkotásainak állandó otthonául!

Szóba került a FUGA. Gyakran járok arra, Dávid Ferenc egy előadását is hallgattam ott. Sok hasznos rendezvénynek ad helyet. Élet van benne, ez jól látható, és tudtommal a kiállítások is átkerültek a galériából erre a helyszínre. Mivel 2012 óta az ügyvezetője – díjazás nélkül látja el ezt a feladatot – szóljon róla néhány szót! Mi is ez pontosan, miért tartja fontosnak?

A FUGA Nagy Bálint építész művészeti vezetésével és néhány kiváló munkatárssal nyugodtan mondhatom, nemzetközi elismerés mellett működik. Hat kiállítóhelyével, építészeti kiadványokat kínáló könyvesboltjával, komolyzenei hétvégi kortárs koncertjeivel hézagpótló feladatot lát el az ország kulturális életében. Fontos, hogy építészeti központ lévén társművészeti tárlatokat is bemutat, a művészetek egymásra hatva, együtt igazán

¹⁸ Sulyok Gabriella soproni származású grafikusművész.

¹⁹ Dr. Gimesi Szabolcs (1944–2015), 1994 és 2002 között Sopron polgármestere, a Soproni Evangélikus Egyházmegye volt felügyelője, a Zsinat alelnöke.

²⁰ Gabnai Sándor, a Soproni Evangélikus Egyházmegye esperese a kiállítás megnyitása idején.

értékesek. Az építészet alkotásaiban egyre inkább elfelejti a társművészeteket, a FUGA nem e szerint él. A HAP Galéria bezárását némiképp pótolják az itt megrendezett további építész életmű-kiállítások, így aktívan részt veszek az intézmény életében. Komolyan gondolom, amikor azt mondom, tettestársul szegődtem Bálint mellé addig, amíg ténylegesen tudok segíteni és nem találunk előbbre vivő megoldást. Azt tervezem, később sem szakadok el ettől a számomra nagyon sokat jelentő helytől.

A családja tolerálta a gyűjtőszenvedélyét?

Az élet egyik nagy elismerését ez ügyben még tavaly nyáron kaptam. A Berzsényi Dániel Evangélikus Gimnázium (Liceum) diákszövetségének éves közgyűlésére eddigi építészeti alkotásaim összegző kiállítását vittem el. Józsa Dávid építész barátom – egykor ugyancsak „berzsényis” – nyitotta meg a kiállítást. Azt mondta, sikerült megoldanom azt a lehetetlen feladatot, hogy ugyanolyan mély és szoros a családommal a kapcsolatom, mint a hivatásommal. Ha ez igaz, akkor erre a kérdésére legyen ez a válaszom. A család tolerálja a gyűjtőszenvedélyemet, amit mindig úgy próbáltam megoldani, hogy nekik ebből ne származzon hátrányuk.

Ez tényleg nem könnyű!

Elszántan csináltam, de soha nem mentem bele kölcsönökbe. És hiába van a FUGA, a hétvége a családé. Nyáron Balaton, amikor csak lehet Sopron, egész évben család és unokák. Nagy a szóródás a másfél évestől a gimnazistáig. A fiúk 45 évesek. Balázs trombitaművész, Artúr, ahogy említettem, színész. A lányok, Orsolya és Zsófi hegedűművészek. Kiskoruktól kezdve úgy nőttek fel, hogy nem csak iskolába kell járni, az élet ennél sokkal összetettebb. Mi is jártunk zeneiskolába, és hamar megtanultam, helyt kell állni, küzdeni kell, például, hogy bekerüljek a nagyszerű Soproni Liszt Ferenc Szimfonikus Zenekarba. Több területen kell teljesíteni, örömmel összepárosítani a különféle dolgokat.

Óriási munkabírás kellett hozzá, hogy a munka, a cégvezetés, a kiállítások mellett a gyűjtésre is jusson ideje. Ami arra van az embernek, amit igazán akar, igazán szeret. Egyszer erről is beszélgettünk Gáborral.

Nézzte, mentem Tesco tárgyalásra, művezetésre, és közben kérdeztem a helyiektől, hol vannak a régiségboltok. Akkor is ezt csináltam, amikor az Ipartervnél dolgoztam, és vonattal utaztam ide-oda az országban. A rózsaszíneknél az első rész gyűlt össze nehezebben. Az első kiállításnak már híre ment, a könyvnek²¹ is. Utána már írtak, jöttek az egész országból címek és rózsaszínek. Hol kifizethetetlen áron, hol ajándékba.

Hogyan jött létre a pécsi állandó kiállítás 2011-ben?

Sokszor jelentkeztem és ajánlottam a gyűjteményemet, de a város, mivel nem ismerte a tárgyakat, nem tartotta őket jelentősnek. Tapolca Diszelben az Első Magyar Látványtárban mutattam be 2011 nyarán néhány darabot a gyűjteményből, ott látta valaki, aki megérezte a fontosságukat. Ezt követően jelentkeztek nálam a Kulturális Negyed és a gyár

²¹ Winkler Barnabás: Kezdetben volt a rózsaszín. Budapest, HAP Galéria, 2007.

vezetői. Többen megnézték Pécsről az irodámban ömlesztve tárolt gyűjteményt, de csak az év vége felé telefonáltak, hogy döntöttek, és elhatározták, még ebben az évben meg kell nyitni az állandó kiállítást. Pár hét maradt a megvalósításra. December 21-én nyitottuk meg a Zsolnay Kulturális Negyed által már évekkorábban beígért második állandó kiállítását. Mindent én csináltam a munkatársaim és barátaim segítségével, terveztem, rendeztem, installáltam, cipekedtem, feliratokat gyártottam és takarítottam. Külön háromnyelvű katalógus készült szinte napok alatt. Heteken keresztül éjjel-nappal megszállottan dolgoztam. A gyűjtemény közel áll az emberekhez, sokan látogatják. Pécsre került, ahogy mindig is szerettem volna. Ott a helye a dísz tárgyak mellett ennek a korszaknak is.

Az írásban elküldött kérdéseim között volt egy olyan is, mit tart komoly sikernek az életében?

A családom mellett a posztumusz Ybl-díjat és a Balfi Emlékművet. Ezek számomra fontos dolgok, melyek a véleményemet is tükrözik. Én jártam ki a posztumusz Ybl-díjat. Nem tudom, arról hallott-e, 17-en kaptak, köztük Medgyaszay István, Hajós Alfréd, Kós Károly, Gerlóczy Gedeon, Dávid Károly, a Sopronban jól ismert Nagypál Judit. Nagyon fontos volt nekem, hogy ez a méltánytalanság az 1953 és 1980 közötti időben főleg politikai okok miatt díjban nem részesültekkel szemben kiküszöbölődjék. Könyvet és vándorkiállítást is készítettünk, ami bemutatta a megkésett díjazottakat és életművüket.²² Utána néztem, ki miért nem kapta meg annak idején az elismerést. Kós Károly azért nem, mert külföldi állampolgár volt, Medgyaszay politikai okok miatt, és így tovább. Le van írva a könyvben. Elkezdtem dolgozni rajta, először Lauber László pályázatát adtam be. Nagyon igazságtalan volt, hogy tervezőtársa, Nyíri István megkapta a díjat, ő nem, mert ő kevésbé volt alkalmazkodó. Visszadobták az indítványomat, de elkezdtek foglalkozni a kérdéssel. Az előterjesztés a Magyar Építőművészetben is megjelent. Sokan hozzászóltak, köztük Kubinszky Mihály. Így végül további két névvel egészült ki a listám, amit teljesen jogosnak tartottam. Örültem pályatársaim részéről a komoly érdeklődésnek.

Sikerei között tartja számon Balfot. Mondjon néhány mondatot arról, hogyan kezdődött ez a történet? Hogyan találta meg a feladat?

Ezzel az egész történelmi borzalommal kapcsolatban van véleményem. Hogy megbocsáthatatlan dolog, ami akkor történt a munkaszolgálatosokkal, a zsidósággal, és ami Szerb Antallal és társaival ott történt. Sokszor elkanyarodtam a balfi temető felé, a kis későromán kápolna nagyon közel áll hozzám. Amikor megtudtam, hogy ellopták a korábbi Szerb Antal emlékhely domborművét, nem tudtam megemészteni. A magyar tanárom, Tóth Csipszi bácsi, és az apám is azt mondták, a Magyar irodalomtörténet, A világirodalom története olyan alapművek, amelyeket ha valaki elolvas, már nem tévedhet el nagyon az irodalomban. Szerb Antalhoz és a műveihez való vonzódásom, a sorsa feletti mélységes felháborodás hasonló ahhoz, amit Radnóti-val és valamennyi áldozattal kapcsolatban érzek. Hogy ellopták a régi domborművet, az is megbocsáthatatlan. Bántott, hogy itt, a közelünkben, Sopronnál történt.

²² Posztumusz Ybl Miklós-díj – 2010 Budapest, 2010.

Kutas Laci²³ kérdezte, mikor megyek Sopronba, mert meghívták egy helyszíni szemlére, a dombormű helyére akar valamit állíttatni Szita Szabolcs. Éppen Sopronban voltam, kimentünk, és elkezdődött az együtt gondolkodás. Ez 2003/2004 körül lehetett. Laci egy bronzszobor együttesben gondolkodott, amit én nem helyesletem, attól tartva, azt megint ellopják. Kőre nincs idő, meg pénz, valami mást találjunk ki, ez volt a kérés. Adottság a középkori fal előtt a meredek part, rajta tuják és a fal előtt Füredi Oszkár krematóriumot idéző, a 40-es évek végén amerikai segítséggel állított emlékműve. Egy hét múlva kitaláltam valamit, felmentem Szabolcshoz, elmondtam, mit képzeltem el. Kérte, hogy egy modell segítségével mutassam be a terveimet. Kutas Lászlóval közösen megcsináltuk a modellt, Laci kiöntötte, bemutattuk, elfogadták. Az embereket szimbolizáló sírkövek közel egy méter mélyen vannak a föld alatt betonba ágyazva, egymással összevasalva. A megvalósításnál végig jelen voltam, én is együtt dolgoztam, betonoztam a mesterekkel. Hétkor kezdtünk, naponta kimentem hatkor és felrajzoltam, aznap mit hova kell elhelyeznünk a 45 kő közül, milyen pontos dőlésben, pozícióban. A munkáért nem fogadtam el pénzt, számomra ez hitvallás volt, nem egy tervezői megbízás. A művezetésért kapott összegből, amit az irodám vállalt és utalt vissza a megvalósításra, készültek el a pribékeket megtestesítő padok. Fél évvel később így lett teljes a kompozíció. Mindig azt mondtam, szeretnék egy templomot tervezni Ez az emlékmű felülírta ezt az óhajomat. Hitvallás arról, hogy ember az emberrel nem bánhat így képzelt hatalma jogán. Mementó, hogy soha senki ne törölje ki az emlékezetéből!

4. kép. Balfi Nemzeti- és irodalmi Emlékhely

Szerencsés ember, mert meg tudta valósítani a terveit. És építő ember – nem csak építési értelemben –, aki mindig arra törekszik, hogy letegyen valamit az asztalra. Az igazi véleménynyilvánítás szerintem ilyen, elvégzett feladatokban nyilvánul meg, legyen az épület, írás, emlékmű, viselkedésmód.

²³ Kutas László szobrászművész

Én is abban nőttem fel, hogy az írás fontos. Sajnos, egyre kevesebben olvasnak.

Nem annyian, ahányan szeretnénk, de azért sokan, szerencsére. Az irodalom, a művészetek, a zene segítenek eligazodni bennünket a világban.

Van kedvenc zeneszerzője?

Haydn, Mozart, Bach, Wagner. Richard Strauss nekem írt zenét. Bartók, Kodály, de a kortársak műveit is szívesen hallgatom, Ligetit, Kurtágot, Soproni Józsefet. Széles a vertikum. Nagyon szeretem a preklasszikusokat is. Mindig attól függ, éppen mi vesz körül. Az operák, dalok, szimfonikus darabok, szólóművek, kamarazene, szóval mindenevő vagyok. Persze, ahogy ez lenni szokott, a mai könnyűzenében az unokák tájékozottabbak. De a mi fiatalságunk lemezei is ott vannak a CD-k között és néha hallgatom őket. A hosszú utak vidékre jó alkalmat jelentenek a zenehallgatásra. Otthon nem megy, mindenki gyakorol. Ezért a CD nekem sokat jelentett. Nézem, mi fér bele az autó CD-tárába, odavissza. Többnyire itt, az irodában is szól halkán a zene.

Olyan kérdés is szerepelt a listámon, hogy mi az, ami nem sikerült. Mindenkinek van ilyen az életében.

Egy dolgot már említettem, az építési életműveket bemutató kiállításainkat nem látogatták elég nagy számban a fiatalok. A másik hiány a nyelvismeret. Ha újra születnék, több nyelvet tudnék nagyon jól. Ez nem lehetne kérdés. A némettel nincs baj, angolul is beszélek valamit, bár nem úgy, ahogy szeretnék. Megtanulnék még olaszul, oroszul például, ha újra kezdhetném. Nem jutott rá elég idő, és annak idején az orosz nyelv nem-tanulása állásfoglalás volt legtöbbször részéről. Ma már tudom, rosszul tettük. Nem sikerült megoldani az építészeti múzeum eddig összegyűjtött felmerhetetlen értékű anyagának megfelelő elhelyezését sem, remélem, közel állunk már a megnyugtató megoldáshoz. Jó lenne egy állandó kiállítóhely végre a soproni festőknek Sopronban! Talán ebből is lesz valami! Úgy próbáltam élni, hogy a képességeimet tudjam kamatoztatni. Ami nem tölt el elégedettséggel, de nem vagyok elégedetlen sem. Nem érzem, hogy elmulasztottam volna az élet lehetőségeit. A hétköznapi életben van, ami nem sikerül. Ez az élet rendje, vele jár. Azt hiszem, ha mérleget állítok, van egyensúly az életem folyásában. Az ember, amíg él, próbál megfelelni elsősorban a saját elvárásainak.

Gondolt arra, hogy édesapjukhoz hasonlóan megírja az emlékeit?

Sokat írok, talán össze lehetne hozni egy könyvben, nekem a rövid történetek a műfajom. Számítalan részletet, kis történetet már leírtam, egyszer össze lehetne rendezni ezeket. Talán a gyerekeimet, unokáimat érdekelné.